

Het enquêterecht is een sterk middel, ook als uw OR dit recht niet heeft

Zoals de Tweede Kamer de tegenmacht vormt voor het kabinet, zo vormt uw OR de tegenmacht van uw bestuurder. U fungeert als klankbord voor uw bestuurder en als belangenbehartiger van de werknemers en de organisatie. Ook geeft uw OR uw bestuurder tegengas als dat nodig is. Maakt hij het al te bont, dan kan een OR soms het enquêterecht inzetten om de zaak tot op de bodem te laten uitzoeken. Het enquêterecht is een machtig middel, maar niet elke OR heeft dit recht.

Het enquêterecht geeft een belanghebbende, zoals een aandeelhouder of vakbond, het recht om een onafhankelijk onderzoek aan te vragen als er vermoedens zijn van wanbeleid of mismanagement. Zijn er twijfels of uw bestuurder zich als een goed werkgever en verantwoord ondernemer gedraagt, dan kan de belanghebbende bij de Ondernemingskamer (OK) van het gerechtshof in Amsterdam een enquêteverzoek indienen.

Uw OR heeft dit recht in principe niet. U vindt het enquêterecht daarom ook niet terug in de Wet op de ondernemingsraden (WOR), maar in het Burgerlijk Wetboek (artikel 2:345 e.v. BW). Dit betekent echter niet dat uw OR machteloos staat als uw bestuurder of een commissaris er een potje van maakt. Integendeel!

Enquêterecht als bovenwettelijke bevoegdheid OR

Hoewel er al jaren stemmen opgaan om de OR enquêterecht toe te kennen, is er tot dusver nooit een kamermeerderheid voor geweest. Het staat uw OR en bestuurder echter vrij om onderling overeen te komen dat uw OR dit recht wél heeft.

Het enquêterecht is dan een bovenwettelijke bevoegdheid van uw OR. Zo'n bovenwettelijke bevoegdheid moet u schriftelijk (laten) vastleggen, in de statuten van de onderneming of in [een ondernemingsovereenkomst \(tool\)](#) (artikel 32, lid 2 WOR).

Rol van van de vakbond bij het enquêterecht

Ook als uw OR geen enquêterecht heeft, kunt u vermeend wanbeleid of mismanagement aan de kaak stellen. Uw OR moet in dat geval de vakbond inschakelen. De vakbond is een rechtspersoon die de aangesloten werknemers in de organisatie vertegenwoordigt. De vakbond is dus een belanghebbende en kan vanuit die positie – op eigen initiatief of op verzoek van uw OR – bij de OK een enquêteverzoek indienen naar het gevoerde beleid of de gang van zaken in uw organisatie.

Omdat de vakbond namens uw OR optreedt, is het van belang dat uw OR de vakbond voor de indiening van het enquêteverzoek voorziet van een goed onderbouwd dossier en dat u tijdens de hele procedure nauw contact onderhoudt met de bond.

Procedure enquêterecht

Voordat een partij met een enquêteverzoek naar de OK kan stappen, moet hij de bestuurder hiervan op de hoogte stellen. Dit geeft de bestuurder de gelegenheid om te reageren op de bezwaren. Dit zou de lucht kunnen klaren voordat de partijen verwickeld raken in [een juridische procedure \(infographic\)](#), die verstrekende gevolgen kan hebben voor de betrokkenen en de organisatie. Leidt dit niet tot een oplossing, dan zal de initiatiefnemer de zaak ter beoordeling voorleggen aan de OK.

Het indienen van een enquêteverzoek moet altijd schriftelijk gebeuren. Na ontvangst van het enquêteverzoek, stelt de OK uw organisatie en de belanghebbenden in de gelegenheid om hier schriftelijk op te reageren. Daarna volgt de mondelinge behandeling bij de OK. Tijdens deze zitting kunnen alle partijen hun standpunten toelichten.

Gegronde redenen voor onderzoek

De OK bepaalt vervolgens zelf of zij de zaak wil laten onderzoeken. De OK zal alleen een onderzoek instellen als er 'gegronde redenen' zijn om te twijfelen aan de juistheid van het gevoerde beleid of de gang van zaken in de onderneming. De OK stelt ook zelf een onafhankelijke onderzoeker aan.

Alle partijen in de organisatie zijn verplicht om hun medewerking te verlenen aan het onderzoek: de bestuurder(s), toezichthouders, werknemers en ex-werknemers. De OK kan zelfs bepalen dat huiszoekingen zijn toegestaan om bepaalde informatie veilig te stellen.

Rol van de OR in de procedure

Om een volledig beeld te krijgen van de situatie, zal de onderzoeker ook de rol van uw OR meenemen in het onderzoek. Uw OR heeft nu eenmaal een spilfunctie in de organisatie en OR-leden weten vaak haarfijn wat er in de organisatie speelt. Doordat uw OR de OK van informatie moet voorzien, kunt u dus een inhoudelijke rol spelen in de procedure.

Daarnaast heeft uw OR de mogelijkheid om zich als belanghebbende te mengen in een lopende enquêteprocedure. Uw OR kan dan officieel zijn standpunt kenbaar maken, een zelfstandig tegenverzoek indienen of de OK verzoeken om direct (voorlopige) maatregelen te treffen bij uw organisatie.

OR van XS4ALL gebruikte enquêterecht voor behoud merk

Een vrij recent voorbeeld van een OR die zijn enquêterecht heeft gebruikt, is de OR van internetprovider XS4ALL. Bij XS4ALL was het enquêterecht van de OR in 2002 in de statuten vastgelegd. De OR stapte in 2019 naar de Ondernemingskamer omdat moederbedrijf KPN de merknaam XS4ALL wilde integreren in KPN. De OR was het niet eens met de gevolgde procedure en verwachtte dat de integratie slecht zou uitpakken voor de provider.

De OR vroeg de OK om het integratiebesluit van KPN nietig te verklaren en om een onafhankelijk onderzoek in te stellen naar het beleid dat KPN jarenlang had gevoerd over de internetprovider.

Bot

De OR ving bot bij de OK. De rechter stelde KPN in het gelijk. KPN mocht de merknaam XS4ALL dus opheffen. Ook het verzoek om een onderzoek in te stellen naar het beleid van KPN wees de rechter af.

Rechtbank Amsterdam, 23 december 2019, ECLI (verkort): [4585](#)

Tijdelijke maatregelen tijdens de procedure

Tijdens de procedure kan iedere belanghebbende de OK verzoeken om tijdelijke maatregelen bij de organisatie te treffen om te voorkomen dat de zaak verder escaleert. Er zijn geen concrete richtlijnen voor deze tijdelijke maatregelen, dus in theorie kan de OK alle voorzieningen honoreren die de gemoederen tot bedaren kunnen brengen.

Denk bijvoorbeeld aan het schorsen of vernietigen van een eerder genomen besluit, het schorsen van het stemrecht van een aandeelhouder of de (tijdelijke) aanstelling of schorsing van een bestuurder of commissaris(sen). Met het verzoek om zulke maatregelen kan dus ook uw OR de nodige invloed uitoefenen op de gang van zaken in uw organisatie.

Gevolgen bij vaststelling wanbeleid

Als het onderzoek helemaal is afgerond, zal de OK zich op basis van het onderzoeksrapport uitspreken over de vraag of er sprake is (geweest) van wanbeleid binnen de organisatie.

Stelt de OK wanbeleid vast, dan kan de OK op verzoek van de indiener ook een beperkt aantal definitieve maatregelen doorvoeren in de organisatie, namelijk een definitieve vernietiging van het eerder doorgevoerde besluit, het ontslag van een bestuurder of commissaris of zelfs de ontbinding van de onderneming. Zo'n enquête kan dus blijvend verstreckende gevolgen hebben voor de organisatie.

Kosten procedure voor onderneming

De kosten voor het onderzoek zijn in principe voor rekening van de onderneming. Afhankelijk van de uitkomst van het onderzoek kan de OK ook een betrokken partij veroordelen tot een schadevergoeding. Bijvoorbeeld als uit het onderzoek blijkt dat de bestuurder moedwillig onjuist heeft gehandeld of als de indiener van het enquêteverzoek onterecht van dit recht gebruik heeft gemaakt.

Wanbeleid is een uitzondering

Wanbeleid is – gelukkig – eerder uitzondering dan regel in het Nederlandse bedrijfsleven. Dat maakt de kans dat er een onafhankelijk onderzoek moet komen naar de bedrijfsvoering hoe dan ook niet heel groot.

Bovendien is een gang naar de rechter niet de meest voor de hand liggende route als uw OR en bestuurder onenigheid hebben over het gevoerde beleid. Uw OR en bestuurder hebben meer baat bij een goede verstandhouding dan bij escalatie van een conflict.

SER vindt enquêterecht voor OR niet wenselijk

De Sociaal-Economische Raad (SER) stelt al jaren dat het niet wenselijk is om de OR het enquêterecht toe te kennen. De belangrijkste reden is dat de OR geen rechtspersoon is.

De OK wil voorkomen dat partijen onterecht gebruikmaken van het enquêterecht. Bij onterecht gebruik kan de OK andere partijen veroordelen tot een schadevergoeding. Doordat de OR geen rechtspersoon is, is het niet mogelijk om de OR zo'n sanctie op te leggen.

Invloed

De SER is ook van mening dat de OR met zijn bevoegdheden op grond van de Wet op de ondernemingsraden al voldoende invloed kan uitoefenen op het organisatiebeleid. Tot dusver hebben alle kabinetten dit advies van de SER overgenomen.

Dit is een artikel van de redactie van OR Rendement

OR Rendement is dé informatiebron voor leden van de ondernemingsraad (OR) of de personeelsvertegenwoordiging (PVT), ambtelijk secretarissen, vakbondsbestuurders en externe adviseurs. Wat zijn de voor de medezeggenschap relevante wijzigingen in wet- en regelgeving, en hoe kunt u dit op beleidsmatig en strategisch niveau uitwerken? Daarnaast moet u op de hoogte zijn van de klassieke OR-thema's, zoals de OR-verkiezingen, het OR-jaarverslag, het instemmingsrecht en communicatie met de achterban.

De onafhankelijke en ervaren redactie van OR Rendement zit bovenop het nieuws en vertelt u als eerste wat de ontwikkelingen zijn. Altijd in heldere taal en met een praktische insteek, zodat u de informatie direct kunt vertalen naar uw eigen werksituatie. OR Rendement is daarnaast multimediaal. De voor uw vakgebied relevante informatie verschijnt:

- ✓ dagelijks op het digitale platform Rendement Online, waar u onder meer het laatste nieuws, checklists, rekentools, maatwerkbrieven en verdiepingsartikelen tot uw beschikking heeft;
- ✓ wekelijks gebundeld in een e-mailnieuwsbrief;
- ✓ maandelijks in het vakblad OR Rendement, boordevol nieuws en achtergrondartikelen, digitaal en op de mat;
- ✓ tweemaandelijks in een handzaam themadossier: een pocketboekje dat iedere editie een complex onderwerp uitdiept.

Rendement is een succesvolle uitgeverij van met name praktische vakbladen en digitale ondersteuning.

Het assortiment bestaat uit een crossmediaal portfolio: van printuitgaven zoals magazines en themadossiers tot online ondersteuning in de vorm van digitale naslagwerken, e-nieuwsbrieven, een vragenservice en tools.

www.rendementuitgeverij.nl